

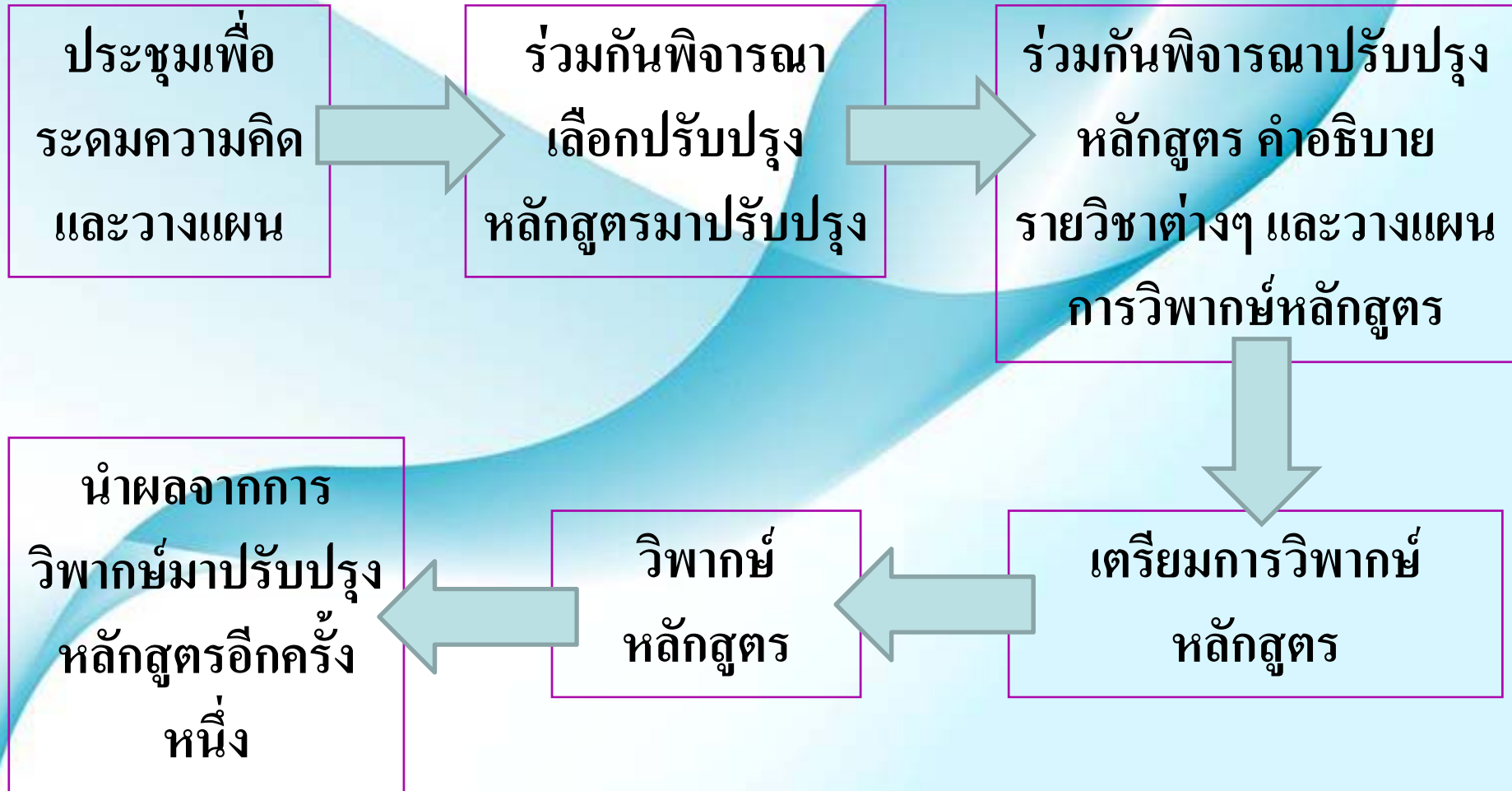
การวิพากษ์หลักสูตรบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์

โปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ความเป็นมา

- หลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันชื่อว่า สารสนเทศศาสตร์
- โปรแกรมวิชาฯ ได้ทำการปรับปรุงหลักสูตร
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ โดยทำการ
วิพากษ์หลักสูตร เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ณ ห้อง
ประชุม ชั้น ๕ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยี
สารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

การดำเนินงาน

ผู้ทรงคุณวุฒิ

- ศ.ดร. ชุติมา สัจจานันท์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- รศ.ดร. จุมพจน์ วนิชกุล
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
- ผศ. สมชาย วรรณยานุไกร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ทักษะจากผู้ทรงคุณวุฒิ

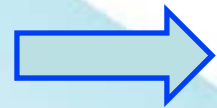

- บรรณารักษ์เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน เมื่อไม่มีบัณฑิตจบมา หลายองค์กรจึงรับสาขาอื่นเข้ามาทำงานแทน จึงกลายเป็นว่าวิชาชีพนี้ใครก็สามารถทำงานได้
- สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยควรทำเรื่องเสนอ สกอ. ให้นักศึกษาทุกคนต้องเรียนวิชาสารสนเทศในชั้นปีที่ ๑ และผลักดันให้ครูบรรณารักษ์ หรือ บรรณารักษ์ได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการ ไม่ใช่มีสถานะเป็นเพียงแค่ลูกจ้าง

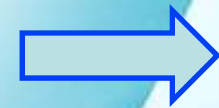
- ภาคใต้สร้างหลักสูตรสารสนเทศทางการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการสร้างอัตลักษณ์ให้กับหลักสูตรของตน
- หลักสูตรนี้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคามอยู่ภายใต้คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์ และศิษย์เก่าที่นั่นสามารถสร้างภาพพจน์ (image) ได้ว่าเป็นผู้มีความสามารถรอบด้าน สามารถทำงานได้หลากหลาย จึงเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานต่างๆ

- มหาวิทยาลัยบูรณะกิจบัณทิติย์ใช้ชื่อหลักสูตรว่า สารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์
- หลักสูตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตมีจุดเน้นเพื่อทำงานทางด้าน Information Service สำหรับการท่องเที่ยว

- ในต่างประเทศ มีพัฒนาการ คือ Library Science

Library and Information Science

Information Science หรือ Information Management
ซึ่งอยู่ภายใต้สังกัดคณะทางด้าน commerce,
management, IT และมหาวิทยาลัยบางแห่งก่อตั้งเป็น
Information School หรือ i-school

- สาขานี้มี opportunity สูง เนื่องจากตอบสนองความต้องการของประเทศที่ต้องการพัฒนาให้เป็นสังคมแห่งการอ่าน
- โรงเรียนทั่วประเทศทั้งระดับประถมและมัธยมมีอยู่ประมาณ ๔๐,๐๐๐ แห่ง แต่มีบรรณารักษ์วิชาชีพทำงานอยู่ไม่ถึง ๑,๐๐๐ คน

- มีความท้าทายว่าจะทำอย่างไรที่จะกระตุ้นให้ผลิตบัณฑิต
ออกมารองรับตลาดแรงงานได้ อาจผลักดัน สมศ. ให้
สร้างตัวบ่งชี้ในการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยระบุว่า
ทุกโรงเรียนต้องมีบรรณารักษ์วิชาชีพทำงานอยู่ ไม่ใช่ที่
เป็นอยู่อย่างในปัจจุบันที่ใครก็สามารถทำงานในตำแหน่ง
นี้ได้ เพียงแค่ผ่านการอบรมของสมาคมห้องสมุดแห่ง
ประเทศไทย ก็สามารถทำงานเป็นบรรณารักษ์ได้แล้ว
อยากจะฝากให้สมาคมวิชาชีพผลักดันเรื่องนี้

- สำหรับชื่อหลักสูตร คำว่าบรรณารักษศาสตร์จะมีหรือไม่ก็ได้ แต่คำว่าบรรณารักษศาสตร์สามารถสื่อได้ดีกว่า ถ้ามี ต้องสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของบรรณารักษ์ที่ไม่ใช่การนั่งทำงานในห้องสี่เหลี่ยมเพื่อนั่งเฝ้าหนังสือ หลักสูตรต้องสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลง
- หลักสูตรต้องแสดงให้เห็นได้ว่าเป็นการประยุกต์ IT กับ Library

- ชื่อหลักสูตรมีความสำคัญมาก ถ้านักศึกษาเห็นคำว่า *บรรณารักษศาสตร์* จะส่ายหน้า แต่ถ้าเห็นคำว่า *สารนิเทศศาสตร์* จะเข้าใจว่าเป็น *นิเทศศาสตร์*
- สำหรับราชภัฏต้องทำหลักสูตรให้ตอบสนองชุมชนและต้องพิจารณาด้วยว่า กพ. จะรับรองชื่อหลักสูตรนั้นหรือไม่

- ควรใส่ keyword ในคำอธิบายรายวิชาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ให้พิจารณาจากกรอบของ สกอ.
- มาตรฐานผลการเรียนรู้และคำอธิบายรายวิชาต้องมีความสอดคล้องกัน
- โครงสร้างของหลักสูตร ให้วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์หลักสูตรกับรายวิชา

- รายวิชาให้ใช้ชื่อที่เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยให้มีลักษณะเป็น content management
- สอดแทรกเนื้อหาทางด้าน กฎหมายสารสนเทศ คุณธรรม จริยธรรม ในทุกรายวิชา
- อัตลักษณ์ของสาขาวิชาคืออะไรที่ทำให้แตกต่างจากที่อื่น

ทัศนะของผู้ใช้บัณฑิต ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบัน

- นักศึกษาทั้งศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันคิดว่าหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์ เรียนทางด้าน IT
- ผู้ปกครองไม่อยากให้บุตรหลานเรียนสาขาบรรณารักษศาสตร์เพราะคิดว่าการทำงานในห้องสมุดไม่ค่อยทันสมัย ล้าหลัง
- คำว่า บรรณารักษ์ กลายเป็นสิ่งที่ทำให้นักศึกษาไม่อยากเข้าเรียน ทั้งๆ ที่บรรณารักษ์มีคุณค่าต่อบริบทของห้องสมุด โรงเรียน และห้องสมุดประชาชน

- ควรเน้น การบริการ การตลาด
- IT และภาษาอังกฤษ เป็น competency ที่ต้องมีใน
สังคมปัจจุบันของทุกอาชีพ
- หลักสูตรควรเป็น IT oriented ให้มากขึ้น ควรเน้น
บรรณารักษศาสตร์ เสริมด้วย IT สร้าง image ให้ทุก
อาชีพนี้ถึงบรรณารักษ์

- หลักสูตรควรให้ความสำคัญด้านบรรณารักษศาสตร์ ๕๐% และสารสนเทศศาสตร์ ๕๐%
- ต้องมีความรู้ทางด้าน การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ (CRM-customer relation management) การตลาด การเขียนรายงานทางวิชาการ การประชาสัมพันธ์/โฆษณา กฎหมายทางวิชาชีพ จริยธรรมสารสนเทศ สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เครือข่ายสารสนเทศ (networking) ทักษะการสื่อสาร การออกแบบและประยุกต์ใช้ในการสอน

- ภาพลักษณ์ของบรรณารักษ์ไม่ชัดเจน นักศึกษามักเข้าใจว่าบรรณารักษ์เป็นเจ้าหน้าที่ที่ทำงานในห้องสมุด

- ปัญหาของนักศึกษาฝึกงานเท่าที่พบ ได้แก่ ปัญหาด้าน
ความรู้ความสามารถ การฝึกงานเหมือนโดนบังคับ ทำ
อย่างไม่เต็มใจ สอนงานแล้วไม่ค่อยจด บางคนนั่งหลับ
รายงานการฝึกงานนำเนื้อหาจากแผ่นพับของห้องสมุด
พื้นฐานบางอย่างไม่ทราบ เช่น journalLink ปัญหาด้าน
ความรอบรู้เกี่ยวกับองค์กรที่ตนเองจะไปฝึกงาน เช่น
ระบบการจัดหมู่ ปัญหาด้านมนุษยสัมพันธ์และสัมมา
การวา

คุณลักษณะบัณฑิตในมุมมองของผู้ใช้บัณฑิต

- บรรณารักษ์ไม่ใช่ผู้บริหารที่ดี เป็นจุดอ่อนที่เห็นชัดเจน จะทำงานภายใต้กรอบอย่างเคร่งครัด
- ต้องมีความสามารถสร้างสรรค์สิ่งที่เหมาะสมกับองค์กรของตนเอง ไม่ใช่การลอกเลียนแบบ

- มีความรู้ทุกด้าน บริการดี ติดต่อเครือข่าย การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์
- เป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ต้องมีความคิดสร้างสรรค์ ใช้ IT ให้เป็น รู้จักการทำงานเป็นทีม

สรุป

- หลักสูตรมีชื่อว่า บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
- Library and Information Science

ลักษณะของสาขา/สาขาวิชา

- สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มุ่งเน้นให้บัณฑิตมีความรู้ ความสามารถในการจัดการสารสนเทศ สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการปฏิบัติงานในองค์กรสารสนเทศต่างๆ หรือการประกอบอาชีพอิสระ รวมทั้งเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ที่ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะด้านความรู้สารสนเทศ ตลอดจนการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การเรียนการสอนในสาขาวิชาจึงเน้นภาคทฤษฎีที่ควบคู่ไปกับภาคปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดความรู้และความชำนาญในวิชาชีพอย่างแท้จริง

ปรัชญา

- มุ่งผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการสารสนเทศ สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการปฏิบัติงานด้านสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ

วัตถุประสงค์

- เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้และสมรรถนะด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และเพื่อส่งเสริมการวิจัยในวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
- เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพตามลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์

คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์

- ด้านสติปัญญา เป็นผู้รู้จักคิด วิเคราะห์ หาเหตุผลด้วยตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- ด้านจิตใจ เป็นผู้มีความเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

- ด้านทักษะ เป็นผู้มีทักษะในการปฏิบัติงานตรงตามสาขาวิชาชีวพรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ รวมถึงมีความสามารถในการใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยีสารสนเทศ
- ด้านพฤติกรรม เป็นผู้ที่มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่งาน มีวินัยในตนเอง มีความเป็นกัลยาณมิตร และประพฤติตามหลักจรรยาบรรณของนักสารสนเทศ

มาตรฐานผลการเรียนรู้

คุณธรรม จริยธรรม

- ตระหนักในคุณค่า รู้และเข้าใจหลักคุณธรรมจริยธรรมที่สำคัญต่อการดำรงตนและการปฏิบัติงาน
- มีวินัย ตรงต่อเวลา เสียสละ ซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อตนเอง วิชาชีพและสังคม
- เคารพสิทธิและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งเคารพในคุณค่า และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
- ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา และใจ
- ปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรและสังคม

ความรู้

- มีความรู้และความเข้าใจสาระสำคัญของหลักการและทฤษฎีที่สำคัญในเนื้อหาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
- มีความรอบรู้ กว้างไกล และติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการในวิชาที่ศึกษา รวมทั้งเข้าใจหลักการและประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ
- เข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ทั้งในการศึกษาและประกอบวิชาชีพ
- รู้เท่าทันสารสนเทศและความรู้ สามารถวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของประเทศและของโลก
- สามารถบูรณาการความรู้ในวิชาที่ศึกษากับความรู้ในศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ทักษะทางปัญญา

- คิดอย่างมีวิจารณญาณและอย่างเป็นระบบ
- ตระหนักรู้ศักยภาพของตนเองเพื่อพัฒนาตนเองให้มีความสามารถเพิ่มมากขึ้น
- สามารถสืบค้น วิเคราะห์ ประมวล และประเมินสารสนเทศ เพื่อนำไปใช้ในการอ้างอิง และแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์
- สามารถประยุกต์ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การวิจัย และนวัตกรรมที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา
- สามารถคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยใช้องค์ความรู้ทางวิชาชีพและที่เกี่ยวข้อง เพื่อการแก้ไขปัญหาและการบรรลุเป้าหมายที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสถานการณ์และบริบททางสารสนเทศที่เปลี่ยนแปลงไป

ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

- สามารถสื่อสารกับกลุ่มคนหลากหลายและสามารถสนทนาทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
- สามารถให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่การแก้ไขปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ในกลุ่มทั้งในบทบาทผู้นำหรือผู้ร่วมทีมงาน
- สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และวัฒนธรรมองค์กรที่ไปปฏิบัติงานได้ อย่างดี
- มีความรับผิดชอบในการพัฒนาตนเอง วิชาชีพ องค์กร และสังคมให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง
- วางตัวและแสดงความคิดเห็นได้อย่างเหมาะสมกับบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบ

ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

- สามารถใช้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและวาระ
- สามารถประยุกต์ใช้วิธีการทางคณิตศาสตร์และสถิติในการประมวลผลการแปล ความหมาย และการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อการดำเนินชีวิตและปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม
- สามารถใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมในการติดต่อสื่อสารและนำเสนอข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- สามารถแสวงหา ประมวล ประเมิน และประยุกต์ใช้สารสนเทศในการพัฒนาตนเอง
- สามารถติดตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นวัตกรรม และสถานการณ์โลกปัจจุบัน

โครงสร้างหลักสูตร

- จำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 133 หน่วยกิต โดยมีสัดส่วน ดังนี้
- หมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวนไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

- **หมวดวิชาเฉพาะ จำนวนไม่น้อยกว่า 97 หน่วยกิต**

วิชาแกน จำนวนไม่น้อยกว่า 27 หน่วยกิต

วิชาเฉพาะด้าน/วิชาเอก จำนวนไม่น้อยกว่า 63 หน่วยกิต

- บัณฑิต จำนวนไม่น้อยกว่า 33 หน่วยกิต

- เลือกเรียน จำนวนไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

วิชาพื้นฐานวิชาชีพและวิชาชีพ จำนวนไม่น้อยกว่า 7 หน่วยกิต

- หมวดวิชาเลือกเสรี จำนวนไม่น้อยกว่า 6 หน่วย
กิต

รายวิชาในหลักสูตร

- บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์กับสังคม
- วรรณคดีและสาระสังเขป
- แหล่งสารสนเทศทางมนุษยศาสตร์
- แหล่งสารสนเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

- แหล่งสารสนเทศทางธุรกิจและอุตสาหกรรม
- เทคโนโลยีเพื่อการจัดการสารสนเทศ
- การทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ
- การค้นคืนสารสนเทศ

- การจัดการองค์การสารสนเทศ
- การออกแบบและพัฒนาเว็บ
ในงานสารสนเทศ
- โปรแกรมคอมพิวเตอร์ใน
งานสารสนเทศ
- การจัดการฐานข้อมูลสำหรับ
งานสารสนเทศ
- การวิเคราะห์ระบบ
- การจัดการจดหมายเหตุและ
เอกสาร

- การออกแบบและพัฒนาสื่อ
ประสม
- การพัฒนาห้องสมุดดิจิทัล
- บริการสารสนเทศ
- บริการอ้างอิง
- การจัดหมวดหมู่ระบบ
หอสมุดรัฐสภาอเมริกัน
- การทำรายการทรัพยากร
สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์

- การให้การศึกษาผู้ใช้
- เทคโนโลยีการสื่อสารข้อมูลและเครือข่าย
- ธุรกิจสารสนเทศ
- การศึกษาเอกเทศ
- การสื่อสารในงานสารสนเทศ
- การตลาดในองค์กรสารสนเทศ

- การวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
- สัมมนาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
- ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ
- การเขียนโปรแกรมเว็บ

- การศึกษาเอกเทศ
- วรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน
- การศึกษาผู้ใช้
- การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

